

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет (Україна)

Вища школа економіко-гуманітарна (Республіка Польща)

Академія техніко-гуманітарна (Республіка Польща)

IBM Canada, м. Торонто (Канада)

Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України", м. Київ (Україна)

Парламент Ізраїлю, м. Єрусалим (Держава Ізраїль)

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут» (Україна)

Одеський національний політехнічний університет (Україна)

Технічний університет –Варна (Республіка Болгарія)

Університет “Проф. д-р Асен Златаров”, м. Бургас (Республіка Болгарія)

Університет Торонто (Канада)

УО «Вітебський державний технологічний університет» (Республіка Білорусь)

Економічні проблеми сталого розвитку

Экономические проблемы устойчивого развития

Economical Problems of Sustainable Development

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
імені проф. Балацького О. Ф.
(Суми, 11–12 травня 2016 р.)

У двох томах

Том 1

Суми
Сумський державний університет
2016

кону № 325-VIII від 9.04.2015 р. про заборону на десять років експорту з України необробленої деревини (лісу-кругляка) [3], є позитивним вектором як для розвитку галузі, так і для національної економіки в цілому. Проте лісова промисловість України сьогодні має низку й інших невирішених проблем, у тому числі найактуальніша з них – припинення незаконних рубок. Так, за даними Київського еколого-культурного центру, Україна щороку втрачає понад 330 гектарів лісу внаслідок незаконних вирубок природно-заповідного фонду (ПЗФ) [1]. Систематично порушується ст. 9-1 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», коли департаменти екології та природних ресурсів обласних держадміністрацій видають ліміти і дозволи на санітарні та інші рубки в об'єктах ПЗФ. У 2014–2015 роках такі порушення були виявлені в 7 департаментах: Одеської, Херсонської, Сумської та Чернігівської областей, а також у департаментах екології та природних ресурсів м. Полтави, Львова та Києва [1]. У цьому випадку йдеться не лише про незаконне лісокористування, а й про шкоду іншим галузям господарства, наприклад, рекреаційній.

Нераціональне використання лісових ресурсів призводить до економічних та екологічних збитків у багатьох секторах національної економіки. Тому на сучасному етапі для керівництва держави і регіонів є доцільним сфокусувати увагу на проблемі забезпечення ефективного менеджменту лісокористування, зокрема, активізувавши роботу за такими напрямками: 1) розробити та реалізувати національну стратегію оцалдпового використання лісових ресурсів з урахуванням сучасних реалій лісогосподарського сектору, а саме тенденцій до скорочення площ лісових насаджень в країні; 2) удосконалити законодавчу базу з питань лісозбереження, зокрема посиливши відповідальність суб'єктів господарювання за незаконні рубки; 3) обмежити видачу лімітів на вирубку лісу з метою уповільнення скорочення площ лісових насаджень України; 4) відмовитися від суцільних рубок з метою мінімізації шкоди лісам і пришвидшення відновлення лісових насаджень; 5) посилити контроль за незаконними вирубками, створивши регіональні комісії контролю при обласних радах тощо.

1. Миколок О. Деревина із... заповідника / О. Миколок // День. – 29.10.2015. – № 196. – С. 9.

2. Основні показники ведення лісогосподарської діяльності за регіонами [Електронний ресурс] / Державна служба статистики, 2015. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді : закон України № 325-VIII від 9.04.2015 р. [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 31. – Ст. 291. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/325-19>.

4. Устойчивое развитие: теория, методика, практика: учебник / под ред. проф. Л. Г. Мельника. – Сумы : Университетская книга, 2009. – 1216 с.

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ЗНИЖЕННЯ ЕКОДЕСТРУКТИВНОГО

ВПЛИВУ РАДІАЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

доцент **Тимошенко Л.В.**, магістрант **Журавель О.Ю.**
ДВНЗ «Національний гірничий університет» (Україна)

Нині в Україні уранова галузь має низку проблем, пов'язаних із забезпеченням екологічної безпеки. Ці проблеми важливі, оскільки і видобуток, і переробка уранової сировини є стадією виробництва ядерних матеріалів, що екодеструктивно впливає на навколишнє природне середовище

Основні запаси урану зосереджені в Кіровоградському урановорудному районі (КУРР), оцінювані запаси становлять понад 100 тис. т., з яких більше половини рентабельні. Державним балансом запасів корисних копалин України враховується 17 родовищ, з них на території Кіровоградської області знаходиться 14. Майже 40 років відбувається активний видобуток урану на Смолінській та Інгульській шахтах, а від нещодавно – на Новокоптятинівській шахті. Окрім того в Петровському районі знаходиться сховище відходів уранового виробництва четвертого класу небезпеки.

Характерними рисами видобутку та переробки уранової сировини є надзвичайно широкий спектр дії негативних наслідків, до яких можна віднести: радіоактивний пил, виділення радону та дочірніх продуктів розпаду, радіоактивні аерозолі, виділення двоокису вуглецю та газоподібних продуктів вибухових робіт, підвищений шум та вібрація, розтікання радіоактивно забрудненої шахтної води, забруднення ґрунтів лужними розчинами на поверхні шахт та ілової частини річок радіоактивними елементами, забруднення ґрунтових вод і т.п.

Слід зазначити, що уранові родовища України мають низку особливостей, які за досить низького вмісту урану в рудах, все ж забезпечують конкурентоздатність виробленого уранового концентрату, а саме: великі розміри уранових покладів, що дозволяє застосовувати високопродуктивні системи видобутку, висока міцність вміщуючих порід, що дозволяє проходити гірничі виробки без кріплення та проходити очисні блоки великих обсягів; невеликі водні притоки до гірничих виробок; досить прості заходи радіаційного захисту завдяки невеликому вмісту урану у рудах.

При цьому метод підземного вилугування, який застосовують в Україні, визнаний МАГАТЕ як самий екологічно чистий та безпечний спосіб розробки уранових родовищ. Розроблення родовищ урану способом підземного вилугування (ПВ) включає подавання в рудоносний пласт або блок хімічного реагенту, що переводить уран з мінералів у розчин, фільтрацію вилугувального розчину через рудоносну товщу, повернення урановмісних розчинів на поверхню й наступне сорбційне вилучення урану з розчинів. Переведення урану в розчин у процесі ПВ здійснюється

безпосередньо в надрах за допомогою робочого реагенту – водного розчину сірчаної кислоти (кислотний спосіб ПВ) або бікарбонату лугів (карбонатний спосіб ПВ). Цей метод відрізняється від традиційних способів високим рівнем ресурсозбереження та економічністю, що дозволяє знизити забруднення навколишнього середовища і екологічні наслідки. Після видобування таким способом не залишається відвалів та покинутих шахт.

Екологічний паспорт Дніпропетровщини [1] свідчить про наявність відходів, котрі утворилися в процесі видобутку урану в м. Жовті Води. З 1991 року видобуток уранової сировини у місті припинився, однак на базі гідрометалургійного заводу ДП «Східний гірничозбагачувальний комбінат» (ДП «СхідГЗК») продовжується переробка привізної уранової руди з рудників Кіровоградської області.

В рамках виконання Державної цільової економічної програми «Ядерне паливо України» здійснюються заходи з масштабної модернізації та реконструкції підприємств, що входять до складу ДП «СхідГЗК». Метою цих робіт є збільшення видобутку уранових руд й водночас зменшення впливу від діяльності підприємств ДП «СхідГЗК» на населення та довкілля. Було розроблено низку проектів щодо інноваційного технічного переоснащення виробничих потужностей, реконструкції поверхневих комплексів та відпрацювання нижніх горизонтів Смолінської та Інгульської шахт, більшість з яких отримали позитивний висновок Державної експертизи ядерної та радіаційної безпеки. Завдяки проведеній модернізації підприємства та робіт з науково-дослідними інститутами з покращення технології виробництва основної продукції комбінату, рівень впливу на навколишнє середовище та персонал, який зайнятий у виробництві, відповідає всім установленим на сьогодні нормативам в Україні.

На ДП «СхідГЗК» проводиться досить великий обсяг робіт, пов'язаний з моніторингом забруднення водних і повітряних басейнів. Моніторинг об'єктів навколишнього природного середовища на підприємстві включає контроль за викидами в атмосферу, забруднення ґрунтів і рослинності, якості атмосферного повітря населених місць, а також підземних та поверхневих вод. Щоб стверджувати про те, що підприємство мінімізує свій вплив на природу, навколо його промислових об'єктів створено мережу режимних свердловин спостереження за підземними водами. Це важливо для роботи з населенням. Коли у людей виникають сумніви щодо впливу промислових об'єктів комбінату на навколишнє середовище, результати досліджень - хороший аргумент в доказі того, що підприємство дотримується норм безпеки у своїй роботі. Всього для моніторингу використовується 537 свердловин. Крім Жовтоводської промислового майданчика, мережа спостережних свердловин створена навколо уранових шахт комбінату. На Новокосянтинівській шахті мережа режимних спостережень перебуває в стадії будівництва, що планується завершити до 2017 року. Моніторинг поземних і поверхневих вод - великий, важливий і досить дорогий відрізок

роботи, пов'язаний із захистом навколишнього середовища. На цей напрямок діяльності щорічно підприємством витрачається більше 2,5 млн. грн. [2].

Інвестиційна державна підтримка та науково-практичне обґрунтоване визначення пріоритетних напрямків вирішення екологічних проблем на комбінаті дозволяють впроваджувати інноваційні технології щодо зниження шкідливого впливу виробництва на навколишнє природне середовище, а саме застосування технології безвідходної переробки уранової сировини, відвалів уранових руд на шахтах з одночасною рекультивацією територій. Однак слід відзначити і певні бюрократичні обмеження у залученні бюджетних коштів. Так в умовах сьогодення пріоритетним напрямком визначено ремонт очисних споруд шахтних вод Інгульської шахти ДП «СхідГЗК». Аби залучити кошти на ці цілі необхідно вносити зміни до певних постанов КМУ, які регулюють бюджетне фінансування модернізації підприємств в екологічному напрямку. Є певна колізія в тому, що фінансування за державними екологічними програмами можливе для робіт, пов'язаних із стічними водами, у даному випадку йдеться про шахтні води. Але те, що питання реконструкції очисних споруд на урановій шахті лежить в екологічній площині, сумнівів не викликає [3].

Отже зниження екодеструктивного впливу радіаційно-небезпечної технології повинно ґрунтуватися на державній політиці щодо забезпечення техногенно-природної безпеки та потребує наполегливої роботи як структурних підрозділів комбінату, так і центральних органів виконавчої влади, Ради міністрів, місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів у напрямку вдосконалення правових та організаційних механізмів управління інвестиційними процесами, впровадженням необхідних попереджувальних заходів та адекватної системи реагування.

1. Екологічний паспорт Дніпропетровської області (2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.menr.gov.ua/docs/protection1/dnipropetrovska/Dnipropetrovska_ekopasport_2014.pdf.

2. Офіційний сайт ДП «СхідГЗК» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vostgok.com.ua/>

3. Обласна влада визначається із найбільш проблемними екологічними об'єктами, що потребують державного фінансування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kr-admin.gov.ua/start.php?q=News1/Ua/2014/12021401.html/>

ЕКОЛОГІЧНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК УМОВА СТАЛОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

доцент **Чечель А. О.**

Донецький державний університет управління (Україна)

Формування екологічної конкурентоспроможності регіону обумовлено дією факторів, що роблять як позитивний, так і негативний вплив на цей процес. Прийнято вважати, що конкурентоспроможність території